



BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE



Nedjelja, 24. rujna 2017.

## **51. Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija**

*„Ne boj se jer ja sam s tobom“ (Iz 43,5).  
Širiti nadu i povjerenje u naše vrijeme*

**Izdaje:**

Vijeće za sredstva društvenog priopćivanja BK BiH

**Uredili:**

Tajništvo BK BiH

**Tehnička priprema:**

Katolička tiskovna agencija - [www.ktabkbih.net](http://www.ktabkbih.net)

**Tisak:**

Top Dog d.o.o. Sarajevo

## PREDGOVOR

### 51. Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija

*„Ne boj se jer ja sam s tobom“ (Iz 43,5).  
Širiti nadu i povjerenje u naše vrijeme*

U skladu s odlukom Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine iz 2003. godine, Svjetski dan sredstava društvene komunikacije održava se u našim biskupijama svake godine u posljednju nedjelju mjeseca rujna. Tako će taj dan, koji se ove 2017. godine održava 51. put u svijetu, u skladu s tom odlukom, u našim župama biti obilježen 24. rujna.

I kao što je već ustaljena crkvena tradicija, papa Franjo se i ove godine obratio cijeloj crkvenoj javnosti posebnom porukom, kojoj je dao naslov: „Ne boj se jer ja sam s tobom“ (Iz 43,5). Širiti nadu i povjerenje u naše vrijeme“. Taj lijep običaj, da pape objavljuju posebnu okružnicu za ovu prigodu, započeo je papa Pavao VI. iste godine kada je ustanovio ovaj dan te u povodu toga obratio se cijelom svijetu.

Nastavljajući ovaj niz poruka, papa Franjo ove godine u medijima, koji su važno mjesto i način društvene komunikacije, prepoznaje Bogom danu prigodu i izvrsno sredstvo za širenje nade i povjerenja među ljudima u naše vrijeme. A budući da su novinari najvažniji čimbenik u tom važnom području suvremenoga načina života i kulture, neka bude ponovljeno da se izborom datuma objavljivanja ove poruke nastavlja praksa, da ju pape objavljuju 24. siječnja, na blagdan svetoga Franje Saleškoga, ženevskoga biskupa (†1622.), crkvenoga naučitelja (1877.) i zaštitnika novinara od 1923. godine, u čiji zagovor preporučujemo

živote i plemenita nastojanja svih medijskih djelatnika, posebice onih koji izgrađuju i šire nadu i povjerenje.

U skladu s osnovnom Papinom nakanom, pozivamo sve medijske djelatnike, da se svojim djelovanjem i pisanjem pridruže onima koji već šire nadu i povjerenje, bez čega je gotovo nemoguće uspostaviti sretno ljudsko društvo. To posebice vrijedi za složene društvene zajednice, kao što je npr. Bosna i Hercegovina u kojoj smo svi dodatno pozvani na izgradnju i učvršćivanje povjerenja među pojedincima i narodima, te utemeljene nade u bolju budućnost, prije svega tako da se uzajamno uvažavaju i poštuju siguran identitet i narodna, jezična, kulturna i vjerska različitost te promiče društvena sloga, suradnja i gospodarski razvitak.

Po zagovoru svetoga Franje Saleškoga, neumornoga propovjednika nade i povjerenja, neka milosrdni Gospodin blagoslovi sva nastojanja, da se učvrsti sloga i povjerenje te tako ojačaju temelji za radosnu nadu, a medijske djelatnike i sredstva priopćavanja neka učini plodnim sredstvima služenja tim ciljevima.

Camaldoli, 31. kolovoza 2017.

*✠ Don Tomo Vukšić, vojni biskup u BiH  
Predsjednik Vijeća za sredstva  
društvenoga priopćavanja BK BiH*

## **Poruka pape Franje za 51. svjetski dan sredstava društvene komunikacije, 2017.**

### ***Ne boj se jer ja sam s tobom (Iz 43, 5). Priopćivanje nade i povjerenja u našem dobu***

Pristup sredstvima priopćivanja, zahvaljujući tehnološkom napretku, omogućuje mnogim ljudima dijeliti s drugima vijesti u hîpu i širiti ih sveudilj. Te vijesti mogu biti dobre ili loše, istinite ili lažne. Već su naši pređi u vjeri govorili o ljudskom umu kao o mlinskom kamenu koji se, pogonjen vodom tekućicom, ne može zaustaviti. Onaj tko je zadužen za mlin, međutim, ima mogućnost odlučiti hoće li mljeti pšenicu ili kukolj. Čovjekov um je uvijek u pokretu i ne može prestati "mljeti" sadržaj koji prima, ali na nama je da odlučimo kojim ćemo ga materijalom opskrbljivati (usp. KASIJAN RIMSKI, Pismo Leonziju Igumeni).

Želio bih da ova poruka dospije i bude na poticaj svima onima koji, bilo u profesionalnom radu bilo u osobnim odnosima, svakodnevno "melju" tolike informacije da bi mogli ponuditi mirisan i dobar kruh onima koji se hrane plodovima njihove komunikacije. Želim sve potaknuti na konstruktivnu komunikaciju koja odbacuje predrasude prema drugome i jača kulturu susreta, zahvaljujući kojoj možemo na stvarnost naučiti gledati s realizmom i povjerenjem.

Uvjeren sam da je potrebno razbiti začarani krug zla tjeskobe i zaustaviti spiralu straha, koja je posljedica stalne usredotočenosti na "loše vijesti" (ratovi, terorizam, skandali i svakovrsne ljudske pokvarenosti). Nipošto nije riječ o širenju dezinformacije u kojoj bi se zanemarila drama patnje, niti o upadanju u naivni optimizam koji zatvara oči pred sablazni zla. Predlažem, naprotiv, da svi pokušamo nadvladati osjećaj nezadovoljstva i rezignacije koji katkad

rada bezvoljnošću, strahovima ili ostavlja dojam da se zlo ne može zaustaviti. Osim toga, u komunikacijskoj industriji, gdje vrijedi logika da dobra vijest ne prolazi na tržištu i stoga nije vijest, i gdje se od tragedije ljudske patnje i otajstva zla veoma lako pravi spektakl, uvijek vrebata napast umrtvljenja savjesti ili zapadanja u očaj.

Stoga želim pružiti doprinos traženju otvorenog i stvaralačkog stila komunikacije koji zlu nikada ne priznaje glavnu ulogu, nego pokušava ukazati na moguća rješenja, poticanjem konstruktivnoga i odgovornoga pristupa od strane primatelja. Upućujem poziv svima da muškarcima i ženama našeg doba ponude sadržaje obilježene logikom "dobre vijesti".

## **Dobre vijesti**

Čovjekov život nije puko nizanje događaja, nego je to povijest koja čeka da bude ispričana kroz izbor načina tumačenja koji mogu odabrati i prikupiti najvažnije podatke. Stvarnost, u sebi samoj, nije jednoznačna. Sve ovisi o načinu na koji je se promatra, od "naočala" kroz koju ju promatramo. Promijenimo li stakla tih naočala i sama će stvarnost izgledati drukčije. Otkuda dakle krenuti da bi se stvarnost tumačilo s pravim "naočalama"?

Za nas kršćane, jedine prave "naočale" kojima promatramo stvarnost je blagovijest, počevši od Blagovijesti u pravom smislu te riječi: "Evandjelja Isusa Krista Sina Božjega" (Mk 1, 1). Tim riječima, naime, evandelist Marko započinje svoje pripovijedanje, navještajem "dobre vijesti" vezane uz Isusa, ali više no sama informacija o Isusu, ta blagovijest je sâm Isus! Čitajući stranice Evandjelja otkrivamo, zapravo, da naslov djela odgovara njegovu sadržaju i, iznad svega, da je taj sadržaj sama Isusova osoba.

Ova dobra vijest koja je sâm Isus nije dobra zato što nema veze s patnjom, nego zbog toga što iskustvo patnje postaje

dio šire slike. Ona je sastavni dio Isusove ljubavi prema Ocu i prema ljudskom rodu. U Kristu je Bog pokazao svoju solidarnost sa svakom čovjekovom situacijom, otkrivajući nam da nismo sami, jer imamo Oca koji nikada ne zaboravlja svoje djece. "Ne boj se, jer ja sam s tobom" (Iz 43, 5) utješne su riječi Boga koji je uvijek uronjen u povijest svoga naroda. U njegovu ljubljenuome Sinu, to Božje obećanje – "ja sam s tobom" – obuhvaća sve naše slabosti, čak dotle da umire istom smrću. U Njemu tama i smrt također postaju mjesto zajedništva sa Svjetlom i Životom. Nada, dostupna svakom, se rađa upravo u točki gdje život kuša gorčinu neuspjeha. Riječ je o nadi koja ne razočarava, jer ljubav je Božja razlivena u srcima našim (usp. Rim 5, 5) i daje da procvate novi život poput biljke koja izrasta iz palog sjemena. Promatrana u tome svjetlu, svaka nova tragedija koja se zbiva u povijesti svijeta može također postati podloga moguće dobre vijesti, jer ljubav može uvijek iznova pronaći put bliskosti i pobuditi srca sposobna za samilost, lica koja neće klonuti duhom i ruke spremne na izgradnju.

### **Povjerenje u sjeme Kraljevstva**

Da bi svoje učenike i mnoštva uveo u ovaj evanđeoski način razmišljanja i dao im prave "naočale" koje su potrebne da se vidi i prigrlji logiku ljubavi koja umire i uskršava, Isus se koristio prisposobama, u kojima je Kraljevstvo Božje često uspoređivao sa sjemenom koje svoju životnu snagu oslobađa tek kad padne u zemlju i umre (usp. Mk 4, 1-34). Tim korištenjem slikâ i metaforâ kojima se priopćava poniznu snagu Kraljevstva ne umanjuje se njegovu važnost ili hitnost, nego je to, radije, milosrdan način koji slušatelju ostavlja "prostor" slobode da prihvati tu snagu i da ona zaživi u njegovu životu. To je ujedno najplodonosniji način da se izrazi neizmjernu vrijednost pashalnog otajstva, puštajući da same slike –

više od pojmova – priopće paradoksalnu ljepotu novog života u Kristu, gdje neprijateljstva i križ ne ometaju nego su sredstva u službi Božjeg spasenja, gdje se slabost pokazuje moćnijom od bilo koje ljudske vlasti, gdje poraz može biti preludij u ispunjenje svega u ljubavi. Upravo tako, naime, nada u Kraljevstvo Božje sazrijeva i produbljuje se: to je "kao kad čovjek baci sjeme u zemlju. Spavao on ili bdio, noću i danju sjeme klija i raste" (Mk 4, 26-27).

Kraljevstvo je Božje već među nama, kao sjeme skriveno površnom pogledu, čiji se rast zbiva u tišini. Onaj kome Duh Sveti rasvjetljuje oči može vidjeti kako ono klija i ne dopušta da mu trajno prisutan kukolj ukrade radost Kraljevstva.

## **Obzori Duha**

Nada utemeljena na blagovijesti koja je Isus potiče nas da uzdignemo svoj pogled i promatramo ga u liturgijskom slavlju svetkovine Uzašašća. Iako se na prvi pogled čini da se Gospodin od nas udaljava, zapravo se obzori nade sve više proširuju. U Kristu, koji uzdiže našu ljudsku narav do neba, svaki muškarac i žena ima "slobodan ulaz u Svetinju po krvi Isusovoj – put nov i živ što nam ga On otvori kroz zavjesu, to jest svoje tijelo" (Heb 10, 19-20). "Snagom Duha Svetoga" možemo biti "svjedoci" i priopćitelji novoga i otkupljenog čovječanstva "do kraja zemlje" (Dj 1, 7-8).

Povjerenje u sjeme Božjeg Kraljevstva i u logiku Uskrsa treba oblikovati i naš način komuniciranja. To povjerenje nam omogućuje djelovati – na mnogostruke načine na koje se komunikacija danas odvija – s uvjerenjem da je moguće otkriti i istaknuti dobre vijesti prisutne u životnoj stvarnosti i na licu svake osobe.



Onaj tko se, u vjeri, daje voditi Duhom Svetim postaje sposoban prepoznati kako je Bog prisutan i na djelu u svakom času našega života i povijesti te prepoznaje kako On, u dramatičnim prilikama ovoga svijeta, strpljivo plete tkanje povijesti spasenja. Nît kojom se tka tu svetu povijest je nada, a njezin tkalac nije nitko drugi doli Duh Sveti, Tješitelj. Nada je najponiznija od svih vrlina, jer ostaje skrivena u naborima života. Ipak, ona je nalik kvascu koji ukvasa čitavo tijesto. Mi je jačamo čitajući uvijek iznova Radosnu vijest, Evandjelje "pretiskano" u mnogim izdanjima života svetaca, muškaraca i žena koji su postali slike Božje ljubavi u ovome svijetu. Duh Sveti nastavlja i danas usađivati u nas želju za Kraljevstvom zahvaljujući onima koji, crpeći nadahnuće iz Radosne vijesti usred dramatičnih događaja našeg doba, svijetle poput svjetionikâ u tami ovoga svijeta, obasjavajući put i otvarajući nove putove povjerenja i nade.

*Iz Vatikana, 24. siječnja 2017.*

*Papa Franjo*

## UVOD U POKAJNIČKI ČIN

**Braćo i sestre!** Iskreno vas pozdravljam na početku ove Svete mise kojom želimo, također, obilježiti 51. Svjetski dan sredstava društvenog priopćavanja. Drugi vatikanski sabor je preporučio u Dekretu o sredstvima društvenog priopćavanja „Inter mirifica“ iz 1963. da svaka biskupija godišnje slavi dan sredstava društvenog priopćavanja. U tom duhu ustanovljen je Svjetski dan tih sredstava. Cijela Crkva proslavila je Prvi svjetski dan medija 1967. godine koji je svake godine redovito obilježava u mjesecu svibnju. Budući kako je u našoj Crkvi u BiH mjesec svibanj prepun liturgijskih slavlja, naši biskupi odlučili su, na svojoj sjednici održanoj u Mostaru u ožujku 2003., da mi na području naše Biskupske konferencije BiH, slavimo taj dan zadnje nedjelje u mjesecu rujnu.

Danas ćemo posebno moliti za sve odgovorne u svijetu medija da pronose svijetom „dobre vijesti“ i tako budu u službi izgradnje civilizacije ljubavi i mira, a ne mržnje i nemira. Molit ćemo i za svakoga od nas da se tim sredstvima služimo odgovorno kako bi vlastita srca svakodnevno više oplemenjivali i bili u službi izgradnje dobra u drugima, pobjeđujući sklonost zatvorenosti u svijet individualizma i egoizma.

Kako bismo dostojno proslavimo ova sveta misna otajstva, pokajmo se za svoje grijehе, posebno za neodgovornost koju smo pokazali čitajući, slušajući ili gledajući neprimjerene sadržaje koje nam se svakodnevno nude u različitim medijima. Ispovijedam se ...

## HOMILIJA

### **Draga braćo i sestre!**

Mediji današnjice, kao i sav tehnološki napredak, imaju snažan utjecaj na život svakoga čovjeka i društva u cjelini. Svakodnevno nove tehnologije plijene osobitu pozornost djece i mladih, ali i odraslih. Štoviše, tehnologije velikim dijelom utječu pa čak i uvjetuju čovjekovu svakodnevicu, jer su prisutne u radu, zabavi, kreativnosti, planiranju te u socijalizaciji i komunikacijama.

Crkva danas, svjesna svih izazova koji dolaze iz svijeta medija i tehnologije imajući na umu brojne blagodati ali i destruktivne sadržaje, utemeljila je ovaj Dan prema smjernicama iz Dekreta Drugog vatikanskog sabora „Inter mirifica“ o sredstvima društvenih komunikacija. Taj Dekret potpisao je papa Pavao VI., 4. prosinca 1963. U br. 18 toga Dekreta određuje se: „Da bi se djelotvornije jačao mnogoliki apostolat Crkve u sredstvima društvenog saobraćanja, neka se u svim biskupijama svijeta po sudu biskupa svake godine slavi dan kada će se vjernici podučiti o svom dijelu zadatka u toj stvari. Neka se pozovu da mole za tu stvar i dadu prilog u tu svrhu, koji će se potrošiti da se uzdržavaju i promiču ustanove i pothvati koje je Crkva u toj stvari poduzela već prema potrebama čitavog kršćanskog svijeta“. Svrha je, dakle, proslave ovoga dana podučiti vjernike o ispravnom korištenju svijeta medija te ih pozvati da duhovno i materijalno pomognu razne crkvene projekte na tome području.

Prvi Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija proslavljen je, 6. svibnja 1967. i od tada slavi se svake godine. Za taj dan Papa uvijek uputi svoju Poruku koja se redovito objavljuje, 24. siječnja, na spomendan sv. Franje Saleškoga, zaštitnika katoličkih novinara. Do sada je objavljeno 51 okružno pismo, a svako je posvećeno nekoj posebnoj temi, ali uvijek povezanoj s tematikom medija.

Papa Franjo, u ovogodišnjoj svojoj poruci pod naslovom: „Ne boj se, jer ja sam s vama" (Iz 43,5) poziva medije na „konstruktivnu komunikaciju koja odbacuje predrasude prema drugome i jača kulturu susreta, zahvaljujući kojoj možemo na stvarnost naučiti gledati s realizmom i povjerenjem.“

Poznato je da mediji, kao takvi, nisu ni loši ni dobri. Čovjek je taj koji ima mogućnost staviti ih u službu dobra, ali i u službu zla. Zato mediji mogu i trebaju biti blagoslov na slavu Božju i na dobro čovjeka. Međutim, mediji mogu biti i opasni ako ih čovjek stavlja u službu zla. Zato je kod korištenja medija pojedinac onaj koji donosi posljednju odluku, hoće li u njima koristiti ono što je dobro ili ono što je zlo. U svemu tome važnu ulogu ima vjera, ali i odgoj i naobrazba. Osobe koje djeluju u medijima, a stalo im je do istine i dobra koje prenose drugima, pravi su graditelji humanije sadašnjosti i budućnosti. Taj zadatak je veoma težak, ali nije nemoguć. Zato Papa izražava svoje uvjerenje „da je potrebno razbiti začarani krug zla tjeskobe i zaustaviti spiralu straha, koja je posljedica stalne usredotočenosti na 'loše vijesti' (ratovi, terorizam, skandali i svakovrsne ljudske pokvarenosti). Nipošto nije riječ o širenju dezinformacije u kojoj bi se zanemarila drama patnje, niti o upadanju u naivni optimizam koji zatvara oči pred sablazni zla. „Predlažem, naprotiv, - kaže Papa – da svi pokušamo nadvladati osjećaj nezadovoljstva i rezignacije koji katkad rađa bezvoljnošću, strahovima ili ostavlja dojam da se zlo ne može zaustaviti. Osim toga, u komunikacijskoj industriji, gdje vrijedi logika da dobra vijest ne prolazi na tržištu i stoga nije vijest, i gdje se od tragedije ljudske patnje i otajstva zla veoma lako pravi spektakl, uvijek vrebata napast umrtvljenja savjesti ili zapadanja u očaj. Stoga želim - potiče Papa - pružiti doprinos traženju otvorenog i stvaralačkog stila komunikacije koji zlu nikada ne priznaje glavnu ulogu,

nego pokušava ukazati na moguća rješenja, poticanjem konstruktivnoga i odgovornoga pristupa od strane primatelja“.

Kada se u Crkvi govori o medijima, kao što je to danas, uvijek valja naglasiti da se, prije svega i konačno, radi o dostojanstvu čovjeka. A to znači da se danas, i putem medija, čovjekovo dostojanstvo mora zaštititi, obraniti. Gdje? Svuda gdje čovjek biva ponižen, gdje mu se „lice razbija i uništava“ i time gazi i uzima dostojanstvo. Za obranu čovjekova dostojanstva potrebni su hrabri i odlučni djelatnici u medijima koji se neće prodavati „za Judine škode“. Potrebni su oni koji znaju da je bit slobode u odgovornosti; da odgovornost samo u slobodi može egzistirati; da je važnija kvaliteta od kvantitete. Potrebna je hrabrost za očuvanje dostojanstva; hrabrost za ljubav i istinu; hrabrost biti u službi čovjeka, a ne poigravati se s čovjekom. Osobe u medijima pozvani su biti u službi čovjeka. Njihovo služenje očituje se u prenošenju istine i dobra čovjeku današnjice te hrabrosti da budu neovisni i nepristrani. Moglo bi se reći da su potrebni čisti i dobri profesionalci koji će donositi objektivna izvješća, ali i davati osobne komentare vođeni temeljnim vrjednotama izgradnje mira i dobra.

Papa je uputio poziv da se ljudima našega doba ponude sadržaje koji će biti temeljeni na logici „dobre vijesti“. Za kršćane „dobra vijest“ je blagovijest, počevši od Blagovijest u pravom smislu te riječi: „Evandjelja Isusa Krista Sina Božjega“ (Mk 1, 1). Tim riječima, naime, evanđelist Marko započinje svoje pripovijedanje, navještajem „dobre vijesti“ vezane uz Isusa, ali više od same informacija o Isusu, ta blagovijest je sâm Isus! U Kristu je Bog pokazao svoju solidarnost sa svakom čovjekovom situacijom, otkrivajući nam da nismo sami, jer imamo Oca koji nikada ne zaboravlja svoje djece. „Ne boj

se, jer ja sam s tobom“ (Iz 43, 5) utješne su riječi Boga koji je uvijek uronjen u povijest svoga naroda. U njegovu ljubljenome Sinu, to Božje obećanje – „Ja sam s tobom – obuhvaća sve naše slabosti, čak dotle da umire istom smrću“, zaključuje Papa.

Ovakvo Papino razmišljanje upućuje nas na jasni poziv svakom kršćaninu koji glasi: Kršćanin u bilo kojoj situaciji ne smije rezignirati, predati se beznađu. Pozvan je uvijek iznova uključiti se u borbu za dobro i istinu i biti spreman: Sperare contra spem - Nadati se protiv svake nade! Zašto? Izvor naše nade je sam Bog koji nam je po svome Sinu, navjesticatelju Božjega kraljevstva, dao prave „naočale“ – kako kaže Papa – „koje su potrebne da se vidi i prigrlj logiku ljubavi koja umire i uskršava“ poput sjemena „koje svoju životnu snagu oslobađa tek kad padne u zemlju i umre (usp. Mk 4, 1-34)“.

Kršćani, dakle, imaju obvezu ulaziti u medijski svijet, sudjelovati u njemu, biti bolji od svih. Istina, to se posebno odnosi na kršćane novinare. Dobar novinar, koji je kršćanin, mora biti dobar novinar, u službi istine i općega dobra, protiv svake diskriminacije i ranjavanja ili uništavanja ljudskoga dostojanstva.

Ovo je Dan kada Crkva želi pokazati svijetu da je spremna za aktivnu medijsku komunikaciju i pokazati svoju spremnost u odgoju svojih članova, ali i drugih, za pravilno i odgovorno korištenje svih sredstava društvenih komunikacija i tehnologija kao i za njihovo aktivno i hrabro uključivanje u ostvarivanju dobra preko tih istih sredstava. Uostalom: svaki čovjek je medij sam po sebi. Toga trebaju biti svjesni ponajprije kršćani koji se nazivaju po Uskrsnulom Gospodinu i Njega svjedoče u svijetu. Svaki čovjek može svjedočiti istinu ili ju prešutjeti, umiješati se ili pobjeći, govoriti ili šutjeti, žaliti se ili hrabro se suočiti sa stvarnošću.

Zato su prevažne Papine riječi: „Povjerenje u sjeme Božjeg Kraljevstva i u logiku Uskrsa treba oblikovati i naš način komuniciranja. To povjerenje nam omogućuje djelovati – na mnogostruke načine na koje se komunikacija danas odvija – s uvjerenjem da je moguće otkriti i istaknuti dobre vijesti prisutne u životnoj stvarnosti i na licu svake osobe“.

Danas, kao kršćani – vjernici želimo sebi posvijestiti da smo Kristovi poslanici. On naš šalje u svijet, ne s knjigama i novinama u rukama ili naučenim frazama, već obećanjem koje ulijeva neizmjernu nadu: „Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta“ (Mt 28,19). U toj istini kršćani žive u svijetu čvrsto vjerujući da „samo Istina oslobađa“ (Iv 8, 32).

Ovo današnje razmišljanje želimo zaključiti riječima kojima Papa završava svoju poruku: „Onaj tko se, u vjeri, daje voditi Duhom Svetim postaje sposoban prepoznati kako je Bog prisutan i na djelu u svakom času našega života i povijesti te prepoznaje kako On, u dramatičnim prilikama ovoga svijeta, strpljivo pleće tkanje povijesti spasenja. Nit kojom se tka tu svetu povijest je nada, a njezin tkalac nije nitko drugi doli Duh Sveti, Tješitelj. Nada je najponiznija od svih vrlina, jer ostaje skrivena u naborima života. Ipak, ona je nalik kvascu koji ukvasa čitavo tijesto. Mi je jačamo čitajući uvijek iznova Radosnu vijest, Evandjelje 'pretiskano' u mnogim izdanjima života svetaca, muškaraca i žena koji su postali slike Božje ljubavi u ovome svijetu. Duh Sveti nastavlja i danas usađivati u nas želju za Kraljevstvom zahvaljujući onima koji, crpeći nadahnuće iz Radosne vijesti usred dramatičnih događaja našeg doba, svijetle poput svjetionikâ u tami ovoga svijeta, obasjavajući put i otvarajući nove putove povjerenja i nade“. Amen.

## MOLITVA VJERNIKA

**Braćo i sestre, Bog naš nebeski Otac i izvor nade naše, darovao nam je sposobnost komunikacije s Njim i s ljudima. Puni povjerenja molimo da u toj komunikaciji hodimo putem spasenja te mir, pravdu i zajedništvo s drugima:**

- Gospodine, izvore nade naše, podari snage i mudrosti papi našem Franji, biskupima, svećenicima i svima koji rade u službi naviještanja evanđelja, da Isusova Radosna i „dobra vijest“ dođe do svih ljudi u svijetu, molimo te.

- Gospodine, izvore nade naše, pomozí našim župnim i svim drugim crkvenim zajednicama da izgrade kulturu povjerenja i zajedništva u duhu uzajamne ljubavi, pravilno se služeći sredstvima društvenih komunikacija, molimo te.

- Gospodine, izvore nade naše, potakni roditelje i odgojitelje da uvijek budu spremni s ljubavlju odgajati djecu i mlade kako bi se odgovorno služili svim medijima i tehnologijama današnjice, molimo te.

- Gospodine, izvore nade naše, podari nam uvijek otvoreno srce za slušanje Tvoje Riječi koja nam daje „život u izobilju“ i zatvoreno srce za sve laži, strahove i nemire koje pronose brojna sredstva društvenih priopćavanja, molimo te.

Gospodine, izvore nade naše, obrati sve one koji putem sredstava društvenih komunikacija pronose nevjeru, mržnju, nemire, nepravde, razvratnost i nemoral kako bi ovaj svijet bio ispunjen dobrotom i dobrom kojemu si Ti, Bože, jedini Izvor, molimo te.

- Gospodine, izvore nade naše, sve naše drage pokojne, a posebno one koji su dali svoj blagoslovljeni doprinos u svijetu medija, uvedi u vječno kraljevstvo radosti u Tebi, molimo te.



**Dobri Bože, koji si nas po svome Sinu i našem Spasitelju Isusu Kristu obdario nadom koja ne prolazi, usliši sve ove izgovorene molitve kao i one koje su samo Tebi znane u našim srcima. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.**

## NAJVAŽNIJA ENCIKLIKA O FILMU, RADIJU I TELEVIZIJI

### Šest desetljeća od enciklike *Miranda prorsus*

Prije 60 godina papa Pio XII. objelodanio je encikliku *Miranda prorsus* čija moralna načela glede kinematografije, radija i televizije, kao i mnogi naputci crkvenom vodstvu na partikularnoj razini, i danas zvuče aktualno.

#### Piše: Josip Vajdner

Idući u korak s vremenom Crkva je uvijek nastojala odgovoriti izazovima koji se nađu pred čovjekom te dati svoj orijentir da "više ne budemo nejačad kojom se valovi poigravaju i koje goni svaki vjetar nauka u ovom kockanju ljudskom, u lukavosti što put krči zabludi" (Ef 4,14). Na tom tragu valja iščitavati i njezin su-hod s medijima masovne komunikacije kroz cijelo 20. stoljeće. U početcima toga, nakon enciklike pape **Pija XI.** o filmu *Vigilanti cura* (29. lipnja 1936.), nalazimo okružno pismo **Pija XII.** *Miranda prorsus* koje je objavljeno na Malu Gospu, 8. rujna 1957., a dotiče se kina (filma), radija i televizije.

#### Među najvažnijim dokumentima

Ovu svoju 39. od ukupno 41 enciklike, Sveti Otac, krsnim imenom **Eugenio Pacelli** (2. 12. III. 1939. - 9. X. 1958.), uputio je "patrijarsima, primasima, nadbiskupima, biskupima i ostalim ordinarijima u miru i zajedništvu s Apostolskom stolicom", a doslovce bismo ju mogli prevesti s "Naskroz čudesni", premda u smislu "Čudesni izumi".

Gledano strukturalno, ona uz uvod naslovljen *Opći kontekst i svrha* te *Zaključak*, ima četiri cjeline: I. *Opća promišljanja*; II. *Kinematografija*; III. *Radio* i IV. *Televizija*.

S obzirom na nadasve studiozan pristup temi (a znajući da su rimski prvosvećenici svojedobno pojedina okružna pisma sastavljali na jednoj-dvije stranice) odmah valja istaknuti kako ova enciklika zavrjeđuje ne manju pozornost nego se pridaje dekretu Drugog vatikanskog sabora o sredstvima društvenog priopćavanja - *Inter mirifica* (1963.). Štoviše, ne bi bilo pogrešno ustvrditi kako je riječ o dokumentu koji je, uz apostolsko pismo pape **Ivana XXIII.** *Boni Pastoris* (1959.), pripremio put saborskom promišljanju o medijima masovne komunikacije.

### **Dvojaki razlozi zanimanja**

Da je to tako dade se naslutiti već u uvodnom poglavlju u kojemu Papa ističe kako su "čudesni tehnički izumi" ipak "darovi Boga, našeg stvoritelja" te "služe tomu da bilo izravno, bilo posredstvom slika i zvuka, krajnje jednostavno priopćavaju mnoštvu ljudi vijesti, ideje i poučavanja koji postaju hranom uma u vremenu zabave i odmora".

Zbog toga i objašnjava da su razlozi zanimanja Crkve za ove izume koje je odmah prihvatila, **dvojaki**: najprije je nakana zaštititi "svoju djecu od svih opasnosti s kojima će se susresti na putu napretka" te koristiti se ovim sredstvima društvene komunikacije kako bi svijetu prenijela **poruku vječnoga spasenja**. To je načelo kojega se rimski prvosvećenici i crkveni oci drže do danas, a Pio XII. je navodeći radio-poruka svoga predšasnika Pija XI. *Qui arcana* od 12. veljače 1931. i njegovu encikliku *Vigilanti cura* iz 1936., ukazao na već tada prepoznati kontinuitet crkvenoga nauka glede ove teme.

Istodobno je naglasio kako je "Učiteljstvo kod pojedinaca naišlo na nerazumijevanje i odbacivanje, pa čak i bilo izloženo otvorenim napadima". Stoga obrazlaže: "Riječ je o pojedincima koji se vode neurednom težnjom za dobiti ili

su žrtve pogrešnih shvaćanja o dostojanstvu i slobodi ljudske naravi odnosno lažnog poimanja umjetnosti." Odatle Papa upućuje kako je cilj ove enciklike ne samo pojasniti kršćanski nauk vezan uz područje kinematografije, radija i televizije, nego "i da se donesu potrebne uredbe i poduzmu primjerene inicijative".

## **U službi ljudi**

Kao teorijska podloga tomu uslijedilo je prvo poglavlje s općim promišljanjima o kršćanskim učenjima glede komunikacije, gdje je posebno istaknuto kako "sva ta sredstva komunikacije, od ideograma do slovnih znakova iz najstarijih vremena pa sve do suvremenih tehničkih izuma, moraju biti upravljena k jednom uzvišenom cilju: učiniti od ljudi, također na tome polju, u stanovitom smislu Božje pomoćnike".

Stoga, odgovarajući na primjedbu koja se može čuti i danas - kako to da ta pomagala postaju također izvori i pronositelji zla, ukazuje na čovjekovo pogrešno shvaćanje darovane mu slobode.

"Zato prava čovjekova sloboda zahtijeva da koristimo i priopćavamo sva ona bogatstva koja pridonose usavršavanju vrednota naše naravi", naglasio je Pio XII. upozoravajući prije šest desetljeća kako je protukršćanski medije masovne komunikacije "koristiti isključivo u svrhu političke promidžbe i postizanja ekonomskih ciljeva, svodeći ta plemenita sredstva na poslovne i tržišne svrhe".

Također je u kontekstu slobode i odgovornosti ukazao da nije dopušteno sve što se može te izričito naveo kako "zavrjeđuju svaku osudu oni koji tvrde da se treba podupirati i poticati određene sadržaje koji se prenose putem tih sredstava, premda su u suprotnosti s moralnim redom, ukoliko zadovoljavaju postavljene umjetničke i tehničke standarde".

Odatle je inzistirao kako država treba nadzirati to područje, s naglaskom da nije riječ o ograničavanju slobode pojedinca "jer se ne provodi nad građanima kao osobama s pravom na privatnost, već nad društvom u cjelini, u kojem djeluju ta sredstva komunikacije". Zato je pojasnio "ako se to ne dogodi, to jest ako se ne postave moralna ograničenja, tada će ona nesumnjivo kočiti duhovni razvoj ljudi i slabiti njihovo ćudoređe".

Upravo ono čemu je svaki iole zdrav razum mogao svjedočiti recimo na "predstavi" **Olivera Frljića** pod nazivom *Naše nasilje i vaše nasilje* izvedenom 9. listopada 2016. na 56. Internacionalnom teatarskom festivalu MESS u Sarajevu.

### **Odgoj i nacionalni uredi**

Pripravljajući potom konkretan govor o kinu, radiju i televiziji, Papa je ukazao kako je njihov prvi cilj služiti istini i dobru te pridonijeti usavršavanju čovjekova moralnog života, što se mora ostvarivati na tri područja: **informacija** koje objavljuju, **naobrazbe** koju pružaju te **zabave** koju nude. U tom smislu upozorio je kako se upravo na ovo što se događalo na prostoru bivše Jugoslavije - "u nekim državama, u kojima vlada bezbožni komunizam, ta audiovizualna sredstva koriste i u samim školama sa ciljem iskorjenjivanja svete religije iz duša", što je zapravo "nasilje nad savjestima djece i mladeži".

Stoga je dao trajnu zadaću: "Potrebno je odgojno i obrazovno djelovanje koje priprema gledatelja ne samo da shvati jezik svake od tih tehnika, već nadasve da se u tome vodi ispravnom sviješću", a također naglasio kako "vjernici moraju naučiti birati programe koji su u skladu s naukom Crkve o vjeri i običajima i pridržavati se uredbi koje su izdala mjerodavna crkvena tijela". Kao zaključak naveo je

da bi takav odgoj valjalo uvesti "u škole na svim razinama i stupnjevima, u udruženja Katoličke akcije i u župe".

Zato je ponovio želju Pija XI. izraženu u *Vigilanti cura*, da "biskupi moraju ustanoviti '**trajne nacionalne urede za reviziju**, koji će imati zadatak promicati dobre filmove'", s naglaskom da će oni djelovati i na područje radija i televizije te ući u sastav međunarodnih udruženja.

### **Odgovornost u kinematografiji**

Dok papa Pio XII. 1957. piše encikliku *Miranda prorsus*, osvrćući se na temu kina, odnosno filma, na tom se polju razvila cijela industrija. Prisjetit ćemo se da su braća **Auguste i Louis Lumiere** 13. II. 1895. patentirali izum kasnije nazvan *kinematograf*, a prvo javno prikazivanje filma izvedeno je u Parizu pred Božić (23. XII.) 1895. Godine 1925. prikazan je prvi komercijalni kratki zvučni film, a deset godina poslije i prvi kolor film *Backy Sharp*.

Već se, dakle, moglo nedvojbeno vidjeti na koji način i koliko ova nova djelatnost utječe na pojedinca i društvo u cjelini.

Stoga Papa veli da je za ispravno korištenje kinom kao medijem masovne komunikacije, "nužna svjesna suradnja svih onih koji snose dio odgovornosti u proizvodnji i distribuciji kinematografskih predstava" pri čemu i **crkveni oci** imaju dužnost "pružiti informacije, materijale, savjete i smjernice, kako bi se, već prema raznim prilikama vremena i mjesta, u najvećoj mogućoj mjeri promicao taj veoma plemeniti pothvat od veoma velike koristi za dobro duša".

U tom smislu valja napraviti klasifikaciju i dati tiskati posebne popise filmova razvrstanih prema kategorijama jesu li ili ne u skladu s kršćanski moralom. Odatle i navodi kako "zavrjeđuje svaku osudu ponašanje onih koji, previše lakomisleno, pristaju gledati filmove koji, usprkos svojoj

tehničkoj briljantnosti, vrijeđaju moralni red ili su, bar prividno, u skladu s moralnim zakonom no sadrže sastavnice koje se protive katoličkoj vjeri".

U cjelokupnom tom procesu, kako Papa ističe, važnu ulogu imaju i **katolički filmski kritičari** koji moraju voditi računa da "prosudbe budu siguran putokaz kojim će se spriječiti da se upadne u takozvani 'moralni relativizam', koji zavrjeđuje svaku osudu, ili unese zbrku u hijerarhiju vrijednosti".

Zato upozorenje **gledateljstvu** da je svaka kupnja kino-ulaznice "skoro isto što i glasački listić" kojim "biraju između dobre i loše kinematografije". No, također i **vlasnici kino-dvorana i distributeri** imaju zadatak sjetiti se "da im savjest ne dopušta prikazivati filmove koji se protive vjeri i moralu" te da film ne smiju "smatrati jednostavnom robom za prodaju".

Naposljetku podsjećanje i **glumcima** da oni koji poštuju vlastito ljudsko i umjetničko dostojanstvo, "neće pristati glumiti u lascivnim scenama, niti sudjelovati u snimanju nemoralnih filmova" te da se oni koji steknu popularnost moraju "okoristiti tom svojom slavom da pobudi u publici plemenite osjećaje".

Ipak, Papa ističe kako u kreiranju filmova najveću odgovornost imaju **producenti i redatelji** b upućuje "očinski poziv" "da ne dopuste snimanje filmova koji bi se protivili kršćanskoj vjeri i moralu", a slično se obraća i građanskim vlastima.

### **Radio ne smije biti "uljez" u kući**

Potom se usredotočuje na radio, kao drugi važni medij, koji je u to doba već imao širok auditorij. U tom smislu valja podsjetiti kako je put ovom iznašašću, između ostalih, utro **Guglielmo Marconi** koji je 1896. patentirao napravu za telegrafiju bez žica te je 1899. uspostavio prvu radio-vezu

između Francuske i Engleske, a rođenje radija kao sredstva društvenog priopćavanja zbilo se onoga dana kada je **Lee de Forest** 1906. otkrio vakuumsku cijev u službi pojačala koja je omogućila prijenos glasa bežičnim putem. Na Badnjak te iste godine u SAD-u je ostvaren prvi prijenos glasa i glazbe, a 1930-ih već su mnoge zemlje imale radio-mrežu. Primjerice, Radio Zagreb je s emitiranjem počeo 15. svibnja 1926.

Zato Pio XII. može na osnovu iskustva konstatirati kako je "najplemenitija služba na koju je radio pozvan ta da prosvjetljuje i odgaja čovjeka te da upravlja njegov um i srce prema sve višim duhovnim sferama". Ovaj medij, kako primjećuje, može "otvoriti čudesni prozor u svekoliki svijet, iz kojeg danju i noću dopiru odjeci pulsirajućeg života raznih kultura, jezika i naroda i to u obliku nebrojenih programa koji obiluju vijestima, intervjuima, predavanjima, emisijama koje nude korisne i zanimljive informacije o javnim događanjima, umjetnosti, pjesmi i glazbi".

Stoga Papa ističe da dobre emisije mogu imati odgojnu moć te su **katolici** dužni pažljivo i savjesno izabirati program. "Radijska emisija ne smije biti nezvani gost i uljez, već prijatelj kojega se svjesno i slobodno poziva u obiteljsko gnijezdo", navodi Sveti Otac naglašavajući kako je **zadaca biskupa** "upozoriti vjernike na radio postaje koje su poznate po tome da emitiraju emisije koje se protive katoličkoj vjeri".

Odatle i potreba da slušatelji "moraju surađivati u oblikovanju ispravnog javnog mnijenja" podupirući "dobre emisije i prije svega one koje srca ljudi uzdižu k Bogu".

Navodeći primjer razvoja Radio Vatikana papa Pio XII. daje zadatak da treba poraditi na razvoju katoličkih programa na radiju te povećati i poboljšati broj vjerskih



emisija. Na tom tragu valja "da svećenici i vjernici laici određeni za tu važnu aktivnost steknu primjerenu naobrazbu" te se "potpuno okoriste bogatstvima kršćanske kulture".

## **Bdjeti nad televizijom**

Sva načela glede kina tj. filma i radija, Papa kaže da vrijede i za televiziju koja je u to doba još uvijek u počecima, ali je "doživjela strelovit razvoj u nekim zemljama".

Njezin preteča je *ikonoskop* kojega je u SAD-u 1926. patentirao ruski emigrant **Vladimir K. Zworykin**, a već 1936. usavršena je elektronička televizija, koja je pred Drugi svjetski rat bila dostupna široj populaciji. Međutim nova era ovog medija nastupila je 1962. kada je posredstvom američkog satelita *Telstar* urađen prvi izravni prijenos između Europe i Amerike. Na našim prostorima prva je počela s emitiranjem TV Zagreb 7. rujna 1956. (TV Sarajevo 17. ožujka 1969.), dakle, malo prije objavljivanja enciklike *Miranda prorsus*.

No, načela koja je Pio XII. dao tada toliko su aktualna kao da je već svjedočio razvoju do današnjih digitalnih sfera. Recimo, Sveti Otac kaže kako "sudjelovati na misi putem televizije... nije isto što i biti stvarno prisutan na božanskoj žrtvi", ali da postoje "obilni plodovi koji televizijski prijenosi liturgijskih slavlja pružaju u pogledu jačanja vjere i posvećivanja".

Također, upozorava na veliki utjecaj koji ovaj medij ima unutar obitelji te kaže kako valja "voditi računa o toj sugestivnosti televizijskih programa unutar obiteljskog svetišta". Zato je nužno "poduzeti snažni napor na pripremi raznih televizijskih emisija koje odgovaraju etičkim, psihološkim i tehničkim zahtjevima televizije".

A osobitu zadaću imaju roditelji koji su dužni bdjeti na time što djeca i mladi gledaju. "Mudra i pozorna briga korisnika televizije ima nezamjenjivu ulogu. Umjerenost u korištenju televizije, mudrost u dopuštanju djeci da gledaju samo one programe koji su primjereni njihovoj dobi, oblikovanje njihova karaktera i poučavanje djece da donesu ispravan sud o onome što su gledali te, na kraju, njihovo udaljavanje od televizije kada se na njoj prikazuju nedolični programi: sve su to ozbiljne dužnosti koje roditelji i odgojitelji moraju savjesno ispunjavati", napisao je Papa prije 60 godina naglasivši da će "roditelji, svjesni svoje odgojne uloge, morati pružiti dobar primjer svojoj djeci također odricanjem, uz poneku osobnu žrtvu".

### **Svježina enciklike**

Na kraju Pio XII. zaključno upućuje na ulogu i odgovornost svećenika u procesu zajedničkoga hoda sa sredstvima društvenih priopćavanja, ističući kako su dužni "poznavati probleme koje kinematografija, radio i televizije postavljaju pred duše". Rekli bismo: zadatak kojega većina radnika na njivi Gospodnjoj ni danas ne pojmi. Stoga se i svećenstvo može nadahnjivati na ovoj enciklici koja želi "pobuditi novi zanos za apostolat na tome polju, koje obećava izdašnu i plodnu žetvu".

I da ne bi bilo zabune ili prigovora kako se Crkva "petlja u posao koji nema veze s vjerom" Papa na kraju kaže kako su ovdje izložena "okvirna načela kojima se moraju ravnati i voditi kako oni u čijim su rukama te tehnike emitiranja, tako i oni koji se njima služe da bi ih koristili savjesno i odgovorno". A s obzirom da kršćanski moral kao podloga ovih načela, svoj temelj nalazi u vjeri, jasno je zašto ova enciklika i danas, unatoč svim odlikama vremena u kojemu je nastala, odiše svježinom i nadahnjujućim karakterom.

**Stoga želim pružiti doprinos traženju otvorenog i stvaralačkog stila komunikacije koji zlu nikada ne priznaje glavnu ulogu, nego pokušava ukazati na moguća rješenja, poticanjem konstruktivnoga i odgovornoga pristupa od strane primatelja. Upućujem poziv svima da muškarcima i ženama našeg doba ponude sadržaje obilježene logikom "dobre vijesti".**

*(Iz Poruke pape Franje za 51. svjetski dan sredstava društvene komunikacije, 2017.)*

*Foto na prednjoj i zadnjoj stranici: L'Osservatore Romano*



Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine  
BiH - 71 000 Sarajevo, Kaptol 32, tel/fax: +387 66 68 67  
e-mail: [bkbih@bih.net.ba](mailto:bkbih@bih.net.ba) [www.bkbih.ba](http://www.bkbih.ba)